

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/15/2018
Identifikačné číslo spisu: 6017200232
Dátum vydania rozhodnutia: 24.04.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:6017200232.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci žalobcu: O. Y., nar. XX. B., trvale bytom Z., proti sťažovateľke (predtým žalovanej): Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 - 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX X z 31. mája 2017 o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici, č. k. 26Sa/9/2017 - 30 zo dňa 24. januára 2018 takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici, č. k. 26Sa/9/2017 - 30 zo dňa 24. januára 2018 z a m i e t a .

Sťažovateľke náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom, č. k. 26Sa/9/2017 - 30 zo dňa 24. januára 2018, zrušil rozhodnutie žalovanej č. XXX XXX XXXX X z 31. mája 2017, ktorým generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne, ako odvolací orgán, zamietol v celom rozsahu odvolanie žalobcu a potvrdil prvostupňové rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 05.04.2017, ktorým Sociálna poisťovňa, ústredie, podľa § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 461/2003 Z. z.) zamietla žiadosť žalobcu o vyrovnávací príplatok zo dňa 20.03.2017 a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

2. V odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že v konaní nebola medzi účastníkmi sporná skutočnosť, že žalobcovi bol rozhodnutím, č. XXX XXX XXXX X z 12. novembra 2014 od 1. novembra 2014 priznaný predčasný starobný dôchodok podľa § 67 ods. 1, § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. a podľa čl. 52 ods. 1 písm. a/ a ods. 4, Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Rozhodnutím Českej správy sociálneho zabezpečenia, č. R-14.1.2015-428/521223269 zo 14. januára 2015, bol žalobcovi od 28. októbra 2014 priznaný starobný dôchodok . Žalobca dovŕšil dôchodkový vek 62 rokov dňa 23. decembra 2014, ktorým sa jeho

predčasný starobný dôchodok podľa § 69a ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. stal dôchodkom starobným. Krajský súd mal tiež preukázané, že žiadosťou z 5. januára 2016 žalobca požiadal Sociálnu poisťovňu, ústredie, o priznanie vyrovnávacieho príplatku podľa § 69b zákona č. 461/2003 Z. z.; táto žiadosť bola rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X z 13. februára 2016 zamietnutá s odôvodnením, že žalobcovi bol priznaný predčasný starobný dôchodok a nie dôchodok starobný, preto nesplnil podmienku nároku na vyrovnávací príplatok podľa § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.

3. Žalobou napadnuté rozhodnutie žalovanej zo dňa 31. mája 2017 bolo vydané v konaní, začatom na základe žiadosti žalobcu o priznanie vyrovnávacieho príplatku z 20. marca 2017, v ktorej skorší dátum uplatnenia nároku nebol uvedený. Prvostupňovým správny orgánom bola jeho žiadosť zamietnutá s odôvodnením, že o jeho nároku na vyrovnávací príplatok už bolo právoplatne rozhodnuté na základe jeho žiadosti z 5. januára 2016 rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia č. XXX XXX XXXX 0 z 13. februára 2016. Žalovaná rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu potvrdila ako vecne správne s doplnením dôvodov rozhodnutia. Ich podstatou bol výklad ustanovenia § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého nárok na vyrovnávací príplatok môže vzniknúť len poistencom, ktorým bol priznaný starobný dôchodok, čo u žalobcu splnené nebolo, pretože jemu bol podľa právnych predpisov Slovenskej republiky priznaný predčasný starobný dôchodok.

4. Krajský súd ďalej uviedol, že zmyslom a účelom právnej úpravy, týkajúcej sa vykonávacieho príplatku bolo, aby poistenec, ktorý počas existencie spoločného štátu (ČSFR) do 31. decembra 1992 pracoval u zamestnávateľa so sídlom v Českej republike, bol po dovŕšení dôchodkového veku finančne zabezpečený dôchodkovou dávkou v takej výške, ktorá by sa zásadne nelíšila od prislúchajúcej výšky dôchodkovej dávky, ktorá by mu patrila, ak by u takého zamestnávateľa nepracoval. Skutočnosť, že bol spoločný štát rozdelený, by nemala negatívne ovplyvniť dôchodkové nároky poistencov, pretože tým by sa vytvorila neodôvodnená nerovnosť medzi poistencami pracujúcimi počas existencie spoločného štátu len u zamestnávateľov so sídlom v Slovenskej republike a tými, ktorí pracovali aj u zamestnávateľov so sídlom v Českej republike, čo by bolo v rozpore s čl. 12 ods. 1 Ústavy SR. Práve s cieľom naplniť čl. 39 Ústavy SR, bol do právneho poriadku Českej republiky aj Slovenskej republiky zavedený inštitút „vyrovnávacieho príplatku.

5. Krajský súd dospel k presvedčeniu, že ustanovenie § 69b zákona o sociálnom poistení „bol priznaný starobný dôchodok“ nie je možné vykladať striktno formálne a vzťahovať ho len na poistencov, ktorým bol fakticky rozhodnutím odporkyne priznaný starobný dôchodok, ale s ohľadom na vývoj právnej úpravy, úmysel zákonodarcu a sledovaný cieľ, ako aj s ohľadom na cit. články Ústavy SR a účel právnej úpravy týkajúcej sa sociálneho zabezpečenia, je ho potrebné vyložiť extenzívne a uplatniť ho aj na poistencov, ktorí už dovŕšili dôchodkový vek, hoci im fakticky bol priznaný predčasný starobný dôchodok, pretože ten sa zo zákona stal dovŕšením dôchodkového veku starobným dôchodkom. Tento záver podporuje aj zákonné ust. § 69d cit. zákona, podľa ktorého, nárok na výplatu vyrovnávacieho príplatku trvá, pokiaľ trvá nárok na výplatu starobného dôchodku z Českej republiky a Slovenskej republiky, čo je nesporne prípad aj tých poistencov, ktorým sa predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku zo zákona zmenil na dôchodok starobný. Pre naplnenie účelu vyrovnávacieho príplatku nemôže byť prioritným kritériom pre aplikáciu § 69b ods. 1 zákona o sociálnom poistení formálny dôvod, na základe ktorého sa poistenec stal poberateľom starobného dôchodku ale fakt, že poberateľom starobného dôchodku je. Uvedený právny záver súdu podporuje aj novelizácia právnej úpravy, týkajúca sa vyrovnávacieho príplatku (§ 69b - 69d zákona č. 461/2003 Z.z, v znení účinnom od 1. januára 2018), ktorá umožňuje vznik nároku na vyrovnávací príplatok aj poistencom, ktorým bol priznaný slovenský predčasný starobný dôchodok a český starobný dôchodok. Novým spôsobom bol upravený právny režim podmienok vzniku nároku na vyrovnávací príplatok, určenie sumy vyrovnávacieho príplatku, prehodnocovanie sumy vyrovnávacieho príplatku a podmienok nároku na výplatu vyrovnávacieho príplatku.

6. Pokiaľ žalovaná pri rozhodovaní o odvolaní žalobcu voči rozhodnutiu prvostupňového správneho orgánu, rozhodnutiu Sociálnej poisťovne ústredie č. XXX XXX XXXX X z 5. apríla 2017 vychádzala výlučne z gramatického výkladu zákonného ust. § 69d ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z a podmienky pre

priznanie vyrovnávacieho príplatku žalobcovi nepovažoval za splnené preto, že mu formálne bol priznaný predčasný starobný dôchodok, hoci po dovŕšení dôchodkového veku sa už stal jeho predčasný starobný dôchodok dôchodkom starobným, ktorý poberá, vychádzalo jeho rozhodnutie z nesprávneho právneho posúdenia veci, dôsledkom ktorého bolo porušenie čl. 39, čl. 12 ods. 1 Ústavy SR.

7. Za nesprávne považoval správny súd aj právne posúdenie veci, keď žalovaná potvrdila prvostupňové rozhodnutie orgánu verejnej správy, ktorý zamietol žiadosť žalobcu o priznanie vyrovnávacieho príplatku preto, že o jeho predchádzajúcej žiadosti už bolo právoplatne rozhodnuté. Zákon o sociálnom poistení, ktorý sa vzťahuje na konanie vo veciach sociálneho poistenia neumožňuje zastavenia konania z uvedeného dôvodu (§ 194). Žalobcom uplatnený nárok na priznanie vyrovnávacieho príplatku je hmotnoprávnym nárokom, vyplývajúcim z § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. a zamietnutie jeho nároku je možné odôvodniť len nesplnením zákonných predpokladov, vyplývajúcich z hmotného práva, nie však procesnou prekážkou postupu v konaní, ako to realizoval prvostupňový orgán verejnej správy. Žalovaný preto pochybil, keď prvostupňové rozhodnutie považoval za súladné so zákonom. Jeho záver bol nesprávny aj v tom, že skutkový stav veci považoval v porovnaní s prvou podanou žiadosťou žalobcu o priznanie vyrovnávacieho príplatku za nezmenený, pretože dátum uplatnenia nároku na základe oboch podaných žiadostí nebol totožný.

8. Voči rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici podala žalovaná v zákonom určenej lehote kasačnú sťažnosť podľa § 440 ods. 1 písm. g/ SSP.

9. Podľa jej názoru, správny súd vec nesprávne právne posúdil. Sťažovateľka poukázala na ustanovenie § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. a uviedla, že rozhodnutím zo dňa 1. novembra 2014, bol žalobcovi priznaný predčasný starobný dôchodok podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Podľa platnej právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2017, nárok na vyrovnávací príplatok môže vzniknúť len poistencom, ktorým bol priznaný starobný dôchodok podľa predpisov Slovenskej republiky. Nárok na vyrovnávací príplatok mal podľa § 69 zákona poistenc, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok. Až od 1. januára 2018 nadobudol účinnosť zákon č. 266/2017 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon o sociálnom poistení v časti ustanovení § 69a - § 69c zákona č. 461/2003 Z. z.. Uvedenou právnou úpravou sa umožnil vznik nároku na vyrovnávací príplatok aj poistencom, ktorým bol priznaný slovenský predčasný starobný dôchodok a český starobný dôchodok. Ako vyplýva z dôvodovej správy k predmetnej novele zákona, právna úprava účinná do 31. decembra 2017 umožňovala vznik nároku na vyrovnávací príplatok poberateľovi, ktorému bol priznaný slovenský starobný dôchodok a český starobný dôchodok. Vzhľadom na zmenu právnej úpravy, ktorá je účinná od 1. januára 2018, je možné posudzovať nárok na vyrovnávací príplatok žalobcu až od 1. januára 2018.

10. Na základe uvedených dôvodov sťažovateľka dospela k záveru, že postupovala v súlade s účinnými právnymi predpismi o sociálnom poistení, správny súd vec nesprávne právne posúdil a preto navrhla, aby kasačný súd rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

11. Žalobca vo svojom vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedol, že súhlasí s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici a doplnil, že dňa 2. januára 2018 opätovne podal žiadosť o vyrovnávací príspevok, o ktorom žalovaná doposiaľ nerozhodla.

12. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „kasačný súd“) ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 S. s. p.), po zistení, že kasačnú sťažnosť podal včas účastník konania, bez nariadenia pojednávania (§ 455 S. s. p.) preskúmal vec v rozsahu kasačnej sťažnosti a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

13. Z obsahu administratívneho spisu kasačný súd zistil, že rozhodnutím žalovanej zo dňa 12. novembra 2014, bol žalobcovi priznaný predčasný starobný dôchodok od 1. novembra 2014 a že dôchodkový vek podľa § 65 ods. 2 zákona č. 641/2003 Z. z. dosiahol žalobca dovŕšením veku 62 rokov, t. j. 23. decembra 2014.

14. Podaním doručeným žalovanej dňa 22. 03. 2017, požiadal žalobca o priznanie vyrovnávacieho príspevku z dôvodu, že od 21. 10. 1974 pracoval v podniku so sídlom v Českej republike, odkiaľ po rozdelení štátu prešiel pracovať do podniku SPP Bratislava. V októbri 2015 mu vznikol nárok na český starobný dôchodok, čo je dôvodom na podanie žiadosti. O tejto žiadosti rozhodla žalovaná rozhodnutím zo dňa 05. 04. 2017 tak, že žiadosť o vyrovnávací príplatok zamietla z dôvodu, že o žiadosti o vyrovnávací príplatok ku dňu 1. januára 2016, na základe žiadosti zo dňa 5. januára 2016, už bolo rozhodnuté dňa 13. februára 2016. K predmetu žiadosti sa nevyjadřila.

15. Žalovaná prvostupňové rozhodnutie potvrdila, uviedla však iné dôvody rozhodnutia. Uviedla, že žalobcovi bol priznaný predčasný starobný dôchodok a nie starobný dôchodok, a preto nesplnil podmienku nároku na vyrovnávací príplatok podľa § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Z uvedeného dôvodu mu nárok na vyrovnávací príplatok nevznikol.

16. Podľa § 69a ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku je starobný dôchodok.

17. Podľa § 69b ods. 1 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31.12.2017, poistenc, ktorému bol priznaný starobný dôchodok, má nárok na vyrovnávací príplatok, ak získal pred 1. januárom 1993 najmenej 25 rokov československého obdobia dôchodkového poistenia, za ktoré mu bol po 31. decembri 1992 priznaný starobný dôchodok podľa predpisov Českej republiky.

18. Rovnakou právnou problematikou sa najvyšší súd zaoberal napr. v rozsudku sp. zn. 9So/27/2017 zo dňa 30. januára 2019, v ktorom uviedol: „Zo všeobecnej časti dôvodovej správy k návrhu zákona č. 140/2015 Z. z. vyplýva, že účelom vyrovnávacieho príplatku je čiastočne eliminovať poistencami negatívne vnímanú skutočnosť, že na základe rozdelenia ČSFR im bol priznaný dôchodok z Českej republiky za obdobia zamestnania pred rozdelením ČSFR a dôchodok zo Slovenskej republiky za obdobia dôchodkového poistenia, resp. zabezpečenia po rozdelení ČSFR, pričom úhrn súm týchto dôchodkov je z dôvodu rozdielných právnych úprav dôchodkového poistenia v jednotlivých štátoch po rozdelení ČSFR nižší, ako by bola suma dôchodku, ak by sa priznal poistencovi výlučne podľa právnych predpisov Slovenskej republiky s prihliadnutím na celú dobu dôchodkového poistenia/zabezpečenia, tak pred, ako aj po rozdelení ČSFR. Principiálne rovnaká právna úprava, len v opačnom zmysle, bola prijatá v Českej republike. Prijatím navrhovanej právnej úpravy sa budú dôchodkové nároky dotknutých občanov bývalého spoločného štátu posudzovať principiálne rovnako.

Navrhuje sa právny režim podmienok nároku na vyrovnávací príplatok, určenia sumy vyrovnávacieho príplatku, prehodnocovania sumy vyrovnávacieho príplatku a podmienok nároku na výplatu vyrovnávacieho príplatku, ktorý je v zásade analogický právnej úprave, ktorá bola prijatá v Českej republike. Dôvodom takéhoto prístupu je skutočnosť, že poistenci, ktorým sa navrhuje poskytovať vyrovnávací príplatok, získali dobu poistenia/zabezpečenia na účely dôchodkových nárokov podľa právnych predpisov účinných pred 1. januárom 1993, t. j. za existencie ČSFR, a teda je opodstatnené a odôvodnené, aby podmienky poskytovania vyrovnávacieho príplatku boli rovnaké pre všetkých poistencov, ktorí boli občanmi bývalej ČSFR.

Odvolačný súd, vychádzajúc aj z uvedenej dôvodovej správy dospel k záveru, že napriek tomu, že navrhovateľovi bol priznaný predčasný starobný dôchodok, nárok na vyrovnávací príspevok mu nemožno odprieť práve s ohľadom na skutočnosť, že od 01.08.2011 je tento dôchodok dôchodkom starobným. Na účely vyrovnávacieho príplatku preto podľa názoru odvolacieho súdu je potrebné za splnenie podmienky priznania starobného dôchodku považovať aj zmenu predčasného starobného dôchodku na starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku.“

19. Kasačný súd vzhľadom na uvedené kasačnú sťažnosť žalovanej podľa § 461 SSP zamietol ako nedôvodnú.

20. O trovách konania rozhodol podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP a neúspešnej sťažovateľke náhradu trov kasačného konania nepriznal.

21. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája

2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.